

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΕΥΘΥΝΗ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣΤΗΣΑΣ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ

Κλινική ευθύνη από ωφέλεια (ΠΠρΑθ 5990/2008 ΧρονΙδΔικ 2012/597.

Περαιτέρω, κατά τη διάταξη του άρθρου 922 [ΑΚ](#), ο κύριος ή ο προστήσας κάποιον άλλο σε μια υπηρεσία ευθύνεται για τη ζημία που ο υπηρέτης ή ο προστηθείς προξένησε σε τρίτον παράνομα κατά την υπηρεσία του. Κατά την έννοια της διάταξης αυτής πρόστηση είναι η τοποθέτηση, διορισμός, χρησιμοποίηση από κόπο το πρόσωπο (του προστήσαντος), ενός άλλου προσώπου φυσικού ή νομικού (του προστηθέντος), σε θέση ή απασχόληση (διαρκή ή μεμονωμένη εργασία) που αποβλέπει στη διεκπεραίωση υπόθεσης και γενικότερα στην εξυπηρέτηση των επαγγελματικών οικονομικών ή άλλων συμφερόντων του πρώτου. Δικαιολογητικός λόγος της καθιέρωσης της ευθύνης από αλλότριες πράξεις είναι η ωφέλεια, την οποία ο προστήσας αποκομίζει από την ανάμιξη του ενδιαμέσου προσώπου, το οποίο εντάσσει στο πεδίο της επαγγελματικής δραστηριότητας του (επαγγελματικής, επιχειρηματικής κλπ). Με τη χρησιμοποίηση τρίτων προσώπων ο προστήσας επεκτείνει το πεδίο της επιχειρηματικής κυρίως δράσης του, το πεδίο εξουσίας και επιρροής του και κατά συνέπεια διευρύνει και τη δυνατότητα κερδών του. Είναι, επομένως, εύλογο να φέρει αυτός την ευθύνη και τους κινδύνους που προκύπτουν από τη δραστηριότητα των χρησιμοποιούμενων προσώπων, αφού αυτός καρπώνεται και τα οφέλη της. Αλλωστε με την καθιέρωση της ευθύνης του προστήσαντος εξυπηρετείται και η ιδέα της ασφάλειας των ζημιωθέντων, οι όποιοι αποκτούν ένα επιπλέον οφειλέτη, εκτός από τον προστηθέντα, συνήθως οικονομικά ισχυρότερο και πιο φερέγγυο από αυτόν (ΕφΑθ 197/1988 ΕΛΔ 1988, 1239, Απ. Γεωργιάδη, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος 1999, σελ. 625, Μ. Σταθόπουλου, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, σελ. 136, Δελγιάννη -Κορνηλάκη, Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο, σελ. 1681).

Η ανάπτυξη από τον προστηθέντα πρωτοβουλίας και δικής του σφαίρας δράσης μέσα στο πλαίσιο του πεδίου δράσης του προστήσαντος δεν αποτελεί λόγο αποκλεισμού της ευθύνης του τελευταίου (Γεωργιάδη -Σταθόπουλου, ό.π., αρ. 29, Αγαλλοπούλου-Ζερβογιάννη, θέματα αστικής ευθύνης, σελ. 54 επ.) σημειούμενου ακόμη ότι για την εξάρτηση μεταξύ προστήσαντος και προστηθέντος δεν απαιτείται η παροχή δεσμευτικών ειδικών οδηγιών, όσον αφορά το χρόνο, τόπο και τρόπο παροχής της εργασίας, αλλά αρκεί η παροχή γενικών οδηγιών ή μιας γενικής εποπτείας (ΑΠ 1270/1989 ΕΛΔ 32, 765, ΑΠ 300/1980 ΝοΒ 28, 1723).

Πρόβλημα δημιουργείται για την ύπαρξη εξάρτησης προκειμένου για τη χρησιμοποίηση ελευθέρων επαγγελματιών που δρουν ανεξάρτητα κατά τους κανόνες της επιστήμης ή της τέχνης τους, οι οποίοι μπορεί να μην είναι προσιτοί σ' εκείνον που τους χρησιμοποιεί στην υπηρεσία του, για το λόγο ότι δεν έχει την ιδιότητα, επομένως και τις γνώσεις ή, και να τις έχει, δεν μπορεί να επέμβει στη συγκεκριμένη περίπτωση, όπου ο επαγγελματίας δρα και ενεργεί με δική του πρωτοβουλία και κατά την κρίση του, όπως ο ιατρός. Προκειμένου ειδικότερα για τους ιατρούς δεν αποκλείεται ύπαρξη εξάρτησης με τη μορφή εξαρτημένης εργασιακής σχέσης που μπορεί να υπάρχει παρ' ότι στην άσκηση των καθαρά ιατρικών τους καθηκόντων δρουν και ενεργούν με πρωτοβουλία κατά τις επιταγές της ιατρικής επιστήμης (Καυκάς, άρθρο 922, παρ. 3, σελ. 798). Το πρόβλημα γίνεται οξύτερο στην περίπτωση που η σχέση του ιατρού με

κλινική ή νοσηλευτικό ίδρυμα είναι ελεύθερη με τη μορφή ελεύθερης συνεργασίας μεταξύ τους, σύμφωνα με την οποία ο ιατρός επιμελείται τη νοσηλεία και συνήθως τη διενέργεια χειρουργικής επέμβασης ή τοκετού σε κλινική που διαθέτει την απαραίτητη υποδομή (εγκαταστάσεις, φάρμακα, μηχανήματα, εργαλεία κλπ) και το κατώτερο μη ιατρικό ή παραϊατρικό προσωπικό που θέτει σε διάθεση του ιατρού, με αμοιβή, που εισπράττει κατευθείαν από τον πελάτη ασθενή, άσχετα με την αμοιβή του ιατρού που καταβάλλεται από τον τελευταίο, απευθείας σ' αυτόν. Η σχέση αυτή είναι πολύ συνηθισμένη στις συναλλαγές και αποσκοπεί τόσο στην εξυπηρέτηση του ιατρού που έτσι κερδοφόρα χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες της κλινικής όσο και των τελευταίων που με τη συνδρομή των ιατρών εξασφαλίζουν πελατεία και αποκομίζουν ανάλογα κέρδη στα οποία αποβλέπουν. Ο ιατρός εντάσσεται βέβαια στο πρόγραμμα της κλινικής ή του ιδρύματος, το οποίο, ανάλογα με το φόρτο, καθορίζει τον τόπο και το χρόνο παροχής της ιατρικής συνδρομής από τον ιατρό, που ασφαλώς σε σχέση με αυτήν ενεργεί με πρωτοβουλία (βλ. έτσι Σταθόπουλο, ό.π. σελ. 220-221, Κότσιανο, Η ιατρική ευθύνη, 1977, αριθμ. 62 σελ. 50-51, πρβλ. και Κρητικό αρ. 525, αντίθετα Φίλιος σελ 646 και αναφορικά με τη σχέση εργοδότη και εργολάβου ΑΠ 102/1983 Δνη 24, 788, ΑΠ 1983/84, ΝοΒ 33, 1555). Η άποψη αυτή είναι σύμφωνη με το δικαιολογητικό λόγο της καθιέρωσης της ευθύνης του προστήσαντος, ο οποίος ευθύνεται για αλλότρια πράξη (του προστηθέντος), για το λόγο ότι ωφελείται από τη δραστηριότητα εκείνου με τη συνδρομή του οποίου επεκτείνει τον κύκλο της δυνατότητας κερδών και πρέπει βέβαια ευλόγως να αυξάνει και το πεδίο των κινδύνων που του αναλογούν (Σταθόπουλος ό.π. σελ. 221 και γενικότερα Ζέπος, Ενοχ. Δίκ. Τ. Β' 1965, παρ. 31/1 σελ. 769, Φίλιος σελ. 642, Κρητικός, αρ. 516)· επίσης δε με τη σύγχρονη αντίληψη των συναλλαγών, οι οποίες έχουν γίνει πολύπλοκες και για την επίτευξη ενός αποτελέσματος παρεμβάλλονται όχι σπάνια πολλά διαφόρων μάλιστα ειδικοτήτων πρόσωπα, οι δε οδηγίες του προστήσαντος δεν είναι ανάγκη να φθάνουν μέχρι παροχής λεπτομερειών, ιδίως σε τεχνικής φύσεως θέματα [...].

ΠΠρΑθ 191/2012 ΧρονιδΔικ 2012/592

Από τη διάταξη του άρθρου 922 **AK**, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 299, 330 εδ. β', 914 και 932 του ίδιου Κώδικα, προκύπτει ότι σε περίπτωση πρόκλησης σωματικής βλάβης προσώπου από αδιοπρακτική συμπεριφορά του προστηθέντος, η ευθύνη του προστήσαντος προς αποκατάσταση της ζημίας και της τυχόν ηθικής βλάβης του πιο πάνω προσώπου προϋποθέτει: α) σχέση πρόσκτησης, β) παράνομη και υπαίτια (άρα και αμελή) συμπεριφορά του προστηθέντος, τελούσα σε πρόσφορο αιτιώδη σύνδεσμο με την επέλευση της βλάβης και γ) εσωτερική αιτιώδη σχέση μεταξύ της εν λόγω συμπεριφοράς και της εκτέλεσης της ανατεθειμένης στον προστηθέντα υπηρεσίας. Σχέση πρόσκτησης υπάρχει όταν, στο πλαίσιο υφιστάμενης μεταξύ δύο προσώπων (φυσικών ή νομικών) δικαιοπρακτικής ή οποιασδήποτε άλλης βιοτικής σχέσης, διαρκούς ή ευκαιριακής, το ένα από τα πρόσωπα αυτά (προστήσας) αναθέτει στο άλλο (προστηθέντα), με ή χωρίς αμοιβή, την εκτέλεση ορισμένης υπηρεσίας, υλικής ή νομικής φύσης, η οποία αποβλέπει στη διεκπεραίωση υποθέσεων και γενικότερα στην εξυπηρέτηση των επαγγελματικών, οικονομικών ή άλλων συμφερόντων του πρώτου και κατά την οποία ο δεύτερος υπόκειται στον έλεγχο ή έστω στις γενικές οδηγίες και εντολές ή μόνο στην επίβλεψη του πρώτου. Έτσι, πρόσκτηση μπορεί να υπάρχει και σε περίπτωση σύμβασης παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών. **Πάντως, όταν η εκτέλεση μιας υπηρεσίας έχει ανατεθεί σε πρόσωπα**

με εξειδικευμένες επιστημονικές ή τεχνικές γνώσεις, ο άνω έλεγχος δεν είναι απαραίτητο να εκτείνεται στον τρόπο εργασίας των εν λόγω προσώπων, ως προς τον οποίο άλλωστε ο κύριος της υπόθεσης, ελλείπει των σχετικών γνώσεων, δεν είναι σε θέση να τα ελέγξει, αλλά μπορεί και αρκεί (ο έλεγχος) να αφορά στην παροχή οδηγιών, έστω και γενικού περιεχομένου, ως προς τον τόπο, τον χρόνο και τους λοιπούς όρους εργασίας των ειδικευμένων προσώπων. Ειδικότερα, στην περίπτωση νοσηλείας ασθενούς από ιατρό σε ιδιωτική κλινική αρκεί, για τον χαρακτηρισμό της κλινικής ως προστήσας, η εκ μέρους της παροχή γενικών μόνο οδηγιών στον ιατρό ως προς τον τόπο, τον χρόνο και τους όρους εργασίας του τελευταίου. Και τούτο, γιατί η παροχή ειδικών οδηγιών στον ιατρό για τον τρόπο διενέργειας των ιατρικών πράξεων (διαγνωστικών ή θεραπευτικών) δεν είναι δυνατή, αφού, όπως προκύπτει από το άρθρο 24 α.ν. [1565/1939](#) «περί Κώδικος ασκήσεως του ιατρικού επαγγέλματος», ο ιατρός είναι υποχρεωμένος, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, να ενεργήσει όχι σύμφωνα με τις τυχόν ειδικές αυτές οδηγίες, αλλά σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές της ιατρικής επιστήμης, ήτοι τα διδάγματα της εν λόγω επιστήμης και την αποκτηθείσα συναφώς ειδική πείρα. Επομένως, αν από αμελή κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του συμπεριφορά του προστηθέντος ιατρού επήλθε η σωματική βλάβη προσώπου νοσηλευόμενου σε ιδιωτική κλινική, η προστήσασα τον ιατρό κλινική ευθύνεται για την αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας και της ηθικής βλάβης που υπέστη το πιο πάνω πρόσωπο. Πρόκειται για γνήσια αντικειμενική ευθύνη, δικαιολογητικό λόγο της οποίας αποτελεί το γεγονός ότι ο προστήσας ωφελείται από τις υπηρεσίες του προστηθέντος, διευρύνοντας το πεδίο της επιχειρηματικής του δραστηριότητας, και ως εκ τούτου είναι εύλογο να φέρει την ευθύνη για τους κινδύνους που προκύπτουν από τη δραστηριότητα του προστηθέντος (βλ. ΑΠ 1226/2007 ΧρΙΔΔ 2008. 324, ΑΠ 1362/2007, ΕφΑθ 382/2006 ΕλλΔνη 2008. 561 ΕφΑθ 8950/2003 ΕλλΔνη 2004. 833 ΠΠρΑθ 189/2010 ο.π., ΠΠρΘ 8413/2005 Αρμ 2006. 1909, Σταθόπουλο στον [ΑΚ](#) Γεωργιάδη-Σταθόπουλου, αρθρ. 922, αριθ. 28, τον ίδιο, Γενικό Ενοχικό ο.π. § 7 αρ. 65 επ., Γεωργιάδη Απ., Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, ο.π. § 62 αρ. 32 επ., Κορνηλάκη Π, Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο, έκδ. 2002, σ. 539, Φουντεδάκη, Αστική Ευθύνη ιδιωτικής κλινικής ό.π. υποσ. 24-26, με περαιτέρω παραπομπές).

ΠΠρΛαρ 56/2014 Αρμ. 2015/1490. ΠΠρΑθ 1912/2014 Αρμ. 2014/1836

Από τη διάταξη του άρθρου 922 [ΑΚ](#), σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 299, 330 εδ. β', 914 και 932 του ίδιου Κώδικα, προκύπτει ότι σε περίπτωση πρόκλησης σωματικής βλάβης προσώπου από αδικοπρακτική συμπεριφορά του προστηθέντος, η ευθύνη του προστήσαντος προς αποκατάσταση της ζημίας και της τυχόν ηθικής βλάβης του πιο πάνω προσώπου προϋποθέτει: α) σχέση πρόστησης, β) παράνομη και υπαίτια (άρα και αμελή) συμπεριφορά του προστηθέντος, τελούσα σε πρόσφορο αιτιώδη σύνδεσμο με την επέλευση της βλάβης και γ) εσωτερική αιτιώδη σχέση μεταξύ της εν λόγω συμπεριφοράς και της εκτέλεσης της ανατεθειμένης στον προστηθέντα υπηρεσίας. Σχέση πρόστησης υπάρχει όταν, στο πλαίσιο υφιστάμενης μεταξύ δύο προσώπων (φυσικών ή νομικών) δικαιοπρακτικής ή οποιασδήποτε άλλης βιοτικής σχέσης, διαρκούς ή ευκαιριακής, το ένα από τα πρόσωπα αυτά (προστήσας) αναθέτει στο άλλο (προστηθέντα), με ή χωρίς αμοιβή, την εκτέλεση ορισμένης

υπηρεσίας, υλικής ή νομικής φύσης, η οποία αποβλέπει στη διεκπεραίωση υποθέσεων και γενικότερα στην εξυπηρέτηση των επαγγελματικών, οικονομικών ή άλλων συμφερόντων του πρώτου και κατά την οποία ο δεύτερος υπόκειται στον έλεγχο ή έστω στις γενικές οδηγίες και εντολές ή μόνο στην επίβλεψη του πρώτου. Έτσι, πρόστηση μπορεί να υπάρχει και σε περίπτωση σύμβασης παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών. Πάντως, όταν η εκτέλεση μιας υπηρεσίας έχει ανατεθεί σε πρόσωπα με εξειδικευμένες επιστημονικές ή τεχνικές γνώσεις, ο άνω έλεγχος δεν είναι απαραίτητο να εκτείνεται στον τρόπο εργασίας των εν λόγω προσώπων, ως προς τον οποίο άλλωστε ο κύριος της υπόθεσης, ελλείψει των σχετικών γνώσεων, δεν είναι σε θέση να τα ελέγξει, μπορεί και αρκεί (ο έλεγχος) να αφορά στην παροχή οδηγιών, έστω και γενικού περιεχομένου, ως προς τον τόπο, τον χρόνο και τους λοιπούς όρους εργασίας των ειδικευμένων προσώπων. Ειδικότερα, στην περίπτωση νοσηλείας ασθενούς από ιατρό σε ιδιωτική κλινική αρκεί, για τον χαρακτηρισμό της κλινικής ως προστήσας, η εκ μέρους της παροχή γενικών μόνο οδηγιών στον ιατρό ως προς τον τόπο, τον χρόνο και τους όρους εργασίας του τελευταίου. Και τούτο, γιατί η παροχή ειδικών οδηγιών στον ιατρό για τον τρόπο διενέργειας των ιατρικών πράξεων (διαγνωστικών ή θεραπευτικών) δεν είναι δυνατή, αφού, όπως προκύπτει από το άρθρο 24 α.ν. [1565/1939](#) «περί κωδικός ασκήσεως του ιατρικού επαγγέλματος», ο ιατρός είναι υποχρεωμένος, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, να ενεργήσει όχι σύμφωνα με τις τυχόν ειδικές αυτές οδηγίες, αλλά σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές της ιατρικής επιστήμης, ήτοι τα διδάγματα της εν λόγω επιστήμης και την αποκτηθείσα συναφώς ειδική πείρα. Επομένως, αν από αμελή κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του συμπεριφορά του προστηθέντος ιατρού επήλθε η σωματική βλάβη προσώπου νοσηλευόμενου σε ιδιωτική κλινική, η προστήσασα τον ιατρό κλινική ευθύνεται για την αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας και της ηθικής βλάβης που υπέστη το πιο πάνω πρόσωπο. Πρόκειται για γνήσια αντικειμενική ευθύνη, δικαιολογητικό λόγο της οποίας αποτελεί το γεγονός ότι ο προστήσας ωφελείται από τις υπηρεσίες του προστηθέντος, διευρύνοντας το πεδίο της επιχειρηματικής του δραστηριότητας, και ως εκ τούτου είναι εύλογο να φέρει την ευθύνη για τους κινδύνους που προκύπτουν από τη δραστηριότητα του προστηθέντος (βλ. ΑΠ 1226/2007 ΧρΙΔ 2008.324, ΑΠ 1362/2007, ΕφΑθ 382/2006 ΕλλΔνη 2008.561, ΕφΑθ 8950/2003 ΕλλΔνη 2004.833, ΠολΠρΑθ 189/2010 ο.π., ΠολΠρΘεσ 8413/2005 Αρμ 2006.1909, Σταθόπουλο στον [ΑΚ](#) Γεωργιάδη-Σταθόπουλου, αρθρ. 922, αριθμ. 28, τον ίδιο Γενικό Ενοχικό ο.π. § 7 αρ. 65 επ., Γεωργιάδη Απ., Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό μέρος, ο.π. § 62 αρ. 32 επ., Κορνηλάκη Π., Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο, έκδ. 2002, σελ. 539, Φουντεδάκη, Αστική Ευθύνη ιδιωτικής κλινικής, ό.π. υποσ. 24-26 με περαιτέρω παραπομπές).

Αδικοπρακτική συμπεριφορά ιδιωτικής κλινικής για των προστηθέντων υπαλλήλων της στην ενάγουσα ασφαλισμένη δικηγόρο, η οποία έπρεπε να χειρουργηθεί από τον θεράποντα ιατρό της, που συνεργαζόταν ως εξωτερικός ιατρός με την εναγομένη ιδιωτική κλινική (ΕιρΘεσσαλ 8444/2014 ΕφΑΔ 2015/311)